

ÇAĞIMIZIN EN BÜYÜK FELAKETİ: TANRI TUTULMASI VEYA KALBİN KÖRELMESİ

A contemporary disaster: eclipse of God or blindness of heart –

Prof.Dr.İlhami Güler

Ankara Ü. İlahiyat Fakültesi

Abstract *Humans' conception of God has been problematic in different periods of time such that they sometimes considered parts of created world as divine and worshipped them, sometimes totally denied the idea of divinity and some other time when they accepted His divinity they brought other deities with him, i.e. paganism. Nowadays, modern science, unfortunately, works as a means of blockade against God by wrapping up all earthly and heavenly signs. It is not the sign of God (voice of wind, or song of a bird) that we hear but the voice of roaring engine or any other mechanical vehicle, all of which disguise the God as an object of internal experience.*

Key Words: *Eclipse of God, blindness of heart.*

Bildiğimiz gibi ve Kur'an'ın defaatle vurguladığı gibi (2/3, 36/11, 50/33...) Tanrı bir varlık çeşidi olarak ortada yoktur; o kayıptır, gizlidir (ğayb). Monoteist din(ler)e göre varlık, özellikle de güneş sistemi, dünya ve içindekilerle birlikte insan, Tanrının var (mevcut) olduğuna işaret (ayet) eden delillerdir. Kozmolojik, Düzen, Hüdüs ve İnâyet delilleri bunu ifade eder. İlkel insan, kavrayış kabiliyetinin zayıflığı yüzünden gezegenleri (güneş, yıldızlar) veya tabiat güçlerini (gök, fırtına, okyanus, yıldırım, yanardağ, vs.), hatta insanı (tanrı-kral) Tanrılaştırdı. Yine bu kavrayış kabiliyetinin zayıflığı yüzünden birden çok Tanrılar yaratıldı. M.Ö. 3500'lerden itibaren ancak tek Tanrı inancının belirmeye başladığını görüyoruz. Mezopotamya'da tek Tanrıcılığın babası olarak Hz. İbrahim bilinir (M.Ö. 2000). Yahudilik, bu inancı iki bin sene boyunca, ilke de olsa, –Yehowa- Doğu Akdeniz'de ayakta tutmaya çalışmıştır. Daha sonra da Hıristiyanlık zorlanarak (Teslis) ve İslam bu tezi hakkıyla (Tevhid) koruyup sürdürmüştür. 16. yüzyıldan itibaren Avrupa'da Aydınlanma, Rönesans, Modernite, Sekülerizm, Humanizm gibi isimler verilen akım, Hıristiyanlığa/Kiliseye –bazı haklı gerekçelerle- başkaldırarak dinden/Tanrıdan uzaklaşmaya başladı. Bu dönem, aynı zamanda Bilim ve Teknolojinin/Sanayi Devriminin gelişmeye başladığı dönemdir.

Kur'an, defaatle insanın Tanrıya/dine karşı umursamazlığından (zalim, cahil, nankör, zayıf...vs) bahseder. İtibar eden ve umursayanların da doğru dürüst bu işi/ilişkiyi başaramadığından (şirk, mitoloji, hurafe...) söz eder. Peygamberler, bu din ilişkisini düzene koymaya çalışmışlardır; ancak, insanın zayıflığından dolayı

fazla başarılı olamamışlardır (80/23). Son peygamber Hz. Muhammed istisna. Biz bu yazımızda dinin merkezini oluşturan bir Tanrıya inanabilmenin(itikad) ve Onunla canlı/dinamik bir ilişki sürdürmenin(iman) son dört yüz yıldaki ahlaki-psikolojik muhtevası üzerinde duracağız.

Şunu öncelikle belirtelim ki, İbrahimî Mono-teist din(ler), ortada olmayan(ğayb) bir Tanrının var/mevcut olduğunu, onu bulabilmeyi/ona inanabilmeyi dinin ahlaki temeli olarak bir “*denenme*” süreci şeklinde koyar. İnanma, varlığa “göz-kulak olma” anlamında mantıki gerekçeler ile birlikte asıl başta insanın kendi varlığı olmak üzere bütün varlığın bir ikram, inayet, bahş, lütuf olarak manidar “verilmişliğinin” görülebilmesinin akabinde bir “*şükran*” duygusu olarak (ahlak olarak) belirebilir: “*İyiliğin karşılığı iyilikten başka ne olabilir ki?*” (55/60). Bunun tersi ise “*nankörlük (küfür)*”dür. On altıncı yüzyıldan sonra Batıda yükselen düşüncenin genel karakteri, mantık (matematik) ve beş duyunun, tecrübenin, deneyin kavrama kapasitesinin dışında bir şeyin mevcut olabileceğini reddetmektir. Sorokin, bu niteliğinden dolayı bu kültürü “*Duyumcul Kültür*” olarak niteler¹. Bu sürecin genel niteliği, Teolojinin değerden düşerek Duyumcul felsefelerin ve Duyumcul bilimlerin, nihai bilginin ve doğruluğun, nihai hakikatin yegâne kriteri haline gelmesidir. O halde Nietzsche’nin “*Tanrı öldü*” sözünü, Heideggerin dediği gibi, son üç yüz yılda Batıda meydana gelen değişmeyi ahlaki ve kültürel düzeyde özetleyen bir motto olarak ele alabiliriz. Çünkü bu sözü söyleyen Nietzsche’nin kaçık adamı ardından: “*Onu biz öldürdük, sizlerle ben! Hepimiz Onun katiliyiz. Ama nasıl yaptık biz bunu? Nasıl içebildik biz bu denizi? Bütün ufku sileceğimiz süngeri bize kim verdi? Yeryüzünü güneşinden (Tanrıdan) koparıırken ne yaptık biz?*”² sorularını sorar. Batıda dinin/Tanrının değer yitimi, mantık ve bilim aracılığı ile insanın istigna/istikbarı sonucu (Ego cogito ergo sum) Tanrının geri çekilmesi ve tutulması sonucunu doğurmuştur. Bu süreç, daha önce de değindiğimiz gibi tamamen ahlaki bir süreçtir. Şimdi Kur’an’dan bu sürecin nasıl işlediğini takip edelim.

Doğa bilimlerinde kullandığımız beyinsel mantık yeteneğimiz ve matematikten farklı olarak *Kalp*, Kur’an’da akıl, içgüdü/arzu ve vicdan/basiret kabiliyetlerinin karmaşık/iç-içe geçmiş ruhsal bir toplamını ifade eder. Kalpte Tanrının belirmesi, var olduğuna kanaat getirilmesi, ahlaki bir süreç olarak, insanın konuksever bir halet-i ruhiye ile kalbinin kapısını açık tutması, buyur etmeye ve dinlemeye hazır olması, tevazu sahibi olması ve O’nu aramaya yönelmesi ile olabilir. Tersine eğer insan, gerçek olanın tutsağı olarak varlığa karşı umursamaz, unutkan, mütekebbir, müstağni, nankör, inatçı ise, yani O’na yönelmediği takdirde, Tanrı kendini geri

¹ Sorokin, Pitirim Alexandroviç. *Bir Bunalım Çağında Toplum Felsefeleri*, Çev: M. Tıncay. İst. 1972. 175.

² Heidegger, Martin. *Nietzsche’nin “Tanrı öldü” Sözü*. çev: Levent Özşar. Bursa. 2001.55-56

çeker. Sünnetullah (Allah'ın insanlık ile ilişkisinde değişmez ahlaki karakteri) gereği, Tanrı ne pahasına olursa olsun, kendini insanın gözüne ve gönlüne sokmaz. İkramından sonra ilk adımı insanın atmasını bekler: “*Kör Allaha nasıl bakarsa, Allah da köre öyle bakar.*” Şu Kur'an ayetleri bu gerçeği ifade eder:

“Onların boyunlarına çenelerine kadar uzayan demir halkalar geçirdik ki kafalarını dik tutmak zorunda kalsınlar; önlerine ve arklarına setler çektik, (gözlerine) perdeler indirdik, artık göremezler. Onları uyarsan da uyarmasan da artık inanmazlar.”(36/8-10)“Hakikatı inkara şartlanmış olanları uyarsan da uyarmasan da inanmazlar. Allah onların kalplerini ve kulaklarını mühürlemiştir ve gözlerinin üzerinde de bir perde vardır...”(2/6-7)“Kalplerinin üstüne onları hakikatı kavramaktan alıkoyan perdeler yerleştirdik; kulaklarına da sağırılık. Hakikatın bütün işaretlerini görselerdi yine de ona inanmazlardı” (6/25, 17/46,57; 18/57, 41/5).

Özet olarak, bu insanların yeryüzünde Tanrının sayısız işaretlerini (ayât) anlayacak ne kalpleri ne de kulakları vardır. Çünkü onlarda “*kör olan, başlarındaki gözleri değil; kör olan, göğüslerindeki kalpleridir.*” (22/46)

Modern bilim ve teknik, insanı özellikle büyük yerleşim yerleri olan metropollerde çepe-çevre kuşatarak, onun ayağını yerden (tabiattan) keserek, insanın Tanrıya yönelmesini engelleyen bir örtü(küfür) vazifesi görmektedir. Gökdelen, asfalt, çarşı, avm, otomobil, internet, stad, müze, bar...vs modern insanı içgüdülerinin kontrolünde eğlemektedir. Teknięin yarattığı hız, ruhumuzun dinginliğini ve sabır erdemini bitirdiği gibi, gürültü de kulaklarımızda bir perde gibi Tanrının seslerini (rüzgar, kuş cıvıltısı, böcek vızıltısı...) duymamızı engelliyor. Hasılı, modern insan bir “Tanrı Tutulması” yaşıyor. Çünkü: “*İnsan yaptığının rehinidir.*” (52/21, 74/38)